

1. ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 21/07/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 21/07/2024

Σελίδα: 8

Οι εκλογές στις ΗΠΑ και η Ελλάδα

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΠΥΡΕΤΟΣ

Των **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΚΟΥ**,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Ο χαρακτηρισμός των επερχόμενων εκλογών στις ΗΠΑ ως σημαντικών ίσως είναι επεικέλις. Κάποιοι Ευρωπαίοι ηγέτες τις περιγράφουν ως υπαρκτά σημαντικές, υπογραμμίζοντας ότι αυτό που διακυβεύεται δεν είναι τίποτα λιγότερο από το μέλλον της Δύσης. Το λιγότερο που μπορεί να επιτευχθεί είναι ότι οι προεδρικές εκλογές του 2024 αποτελούν έναν μείζονα γεωπολιτικό παράγοντα κινδύνου, λόγω των αναμενόμενων επιπτώσεών τους όχι μόνο στη μελλοντική πορεία των ΗΠΑ, αλλά και στη διεθνή τάξη πραγμάτων. Η απόπειρα δολοφονίας κατά του Ντόναλντ Τραμπ το περασμένο Σαββατοκύριακο ανέδειξε τον κίνδυνο περαιτέρω πτώσης ενόψει των εκλογών του Νοεμβρίου, τονίζοντας την αποσταθεροποιητική επίδραση που ασκούν οι κλιμακούμενες εντάσεις στην αμερικανική δημοκρατία. Δεν προκαλεί έκπληξη ότι οι σύμμαχοι των ΗΠΑ ανασυγκοίν, λόγω των επιπτώσεων της εσωτερικής αστάθειας στον ηγετικό ρόλο της χώρας στο εξωτερικό, ειδικά ενόψει μιας πιθανής αλλαγής στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ σε μια εποχή που η μεταπολεμική παγκόσμια τάξη κλονίζεται σοβαρά, η διεθνής δικαιοκρατική τάξη βρίσκεται υπό πολιορκία και το μοντέλο της παγκόσμιας διακυβέρνησης έχει αποδυναμωθεί.

Σε μια μελέτη για το Ινστιτούτο Διεθνών Υποθέσεων του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος, με τον τίτλο «The Cliffhanger» (αγωνιώδες φινάλε ή στην άκρη του γκρεμού), παρουσιάζουμε τους υποψηφίους και τις δημοσκοπήσεις, αναλύουμε τους καθοριστικούς παράγοντες και τις άγνωστες παραμέτρους αυτών των εκλογών. Για παράδειγμα, εξετά-

θυμία να παρέμβουν, δυνάμεις που ανταγωνίζονται τη Δύση – επιδιώκοντας ακόμη και μια ριζική αναθεώρηση του διεθνούς συστήματος – θα προσπαθήσουν να καλύψουν το κενό εξουσίας. Στην εγγύς γειτονιά της Ελλάδας, από τα Βαλκάνια έως την Ανατολική Μεσόγειο, μια ενδεχόμενη κατάρρευση της διεθνούς τάξης και των κανόνων

Ευρώπη σημαίνει ότι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες ενδέχεται να αποκλίνουν από τις κοινές θέσεις της Συμμαχίας στο μέλλον. Από την άλλη πλευρά, η εμμονή ορισμένων ευρωπαϊκών κρατών και μέρους του αμερικανικού κατεστημένου κατά της Ρωσίας πρέπει να μετριαστεί, αν μη τι άλλο, για να βοηθήσει στην αποφυγή μιας άμεσης σύ-

τερικού όσο και στις σχέσεις των ΗΠΑ με τον αραβικό κόσμο. Η κυβέρνηση Μπάιντεν αντιλαμβάνεται τον αντίκτυπο της «δαιμονοποίησης» της εικόνας της Ουάσιγκτον και πώς αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί από δυνάμεις όπως η Κίνα και η Ρωσία για να ενισχύσουν την επιρροή τους σε περιφερειακό επίπεδο. Όσον αφορά την Ελλάδα και

Υποστηρίκτριες του Ντόναλντ Τραμπ φωτογραφίζουν τον τέως και υποψήφιο πρόεδρο των ΗΠΑ στο συνέδριο των Ρεπουμπλικανών, στο Μιλγουόκι, λίγες μόλις ημέρες μετά την επίθεση εναντίον του, στην Πενναλβάνια. Ενδεχόμενη επιστροφή του Τραμπ στον Λευκό Οίκο εκτιμάται πως θα επαναφέρει τη «συναλλακτική» λογική στην αμερικανική εξωτερική πολιτική.

τέτοια κρίση που ο Λευκός Οίκος θα πρέπει να παρέμβει για να μην υπάρξει πολεμική σύρραξη στην περιοχή. Ως εκ τούτου είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρχουν άμεσες γραμμές επικοινωνίας με τον πρόεδρο των ΗΠΑ καθώς και με πρόσωπα-κλειδιά του επιτελείου του, όπως ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας.

Το κερτημένο

Υπό τον πρόεδρο Μπάιντεν, οι ΗΠΑ συνεργάστηκαν στενότερα με την Ελλάδα σε θέματα ενέργειας (πλιν EastMed) και άμυνας, ενώ κατάφεραν να δεσμεύσουν την Τουρκία ώστε να παραμείνει προσκείμενη στη Δύση. Αυτό επιτεύχθηκε, μεταξύ άλλων, με τη συμφωνία για την αναβάθμιση του στόλου των μαχητικών αεροσκαφών F-16, ενισχύοντας τη διαλεπτοσυγκρίτητα του ΝΑΤΟ. Παράλληλα, ο Μπάιντεν ενθάρρυνε τις διπλωματικές προσπάθειες για μείωση των εντάσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και κατά τη διάρκεια της προεδρίας του η Τουρκία σχεδόν σταμάτησε τις παραβιάσεις στο Αιγαίο. Στην περίπτωση μιας δεύτερης θητείας, ο Μπάιντεν αναμένεται να συνεχίσει να υποστηρίζει τον διάλογο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ενώ παράλληλα θα συνεχίσει να εμπλέκει την Τουρκία, δίνοντας τις περιθώρια να διαδραματίσει μεγαλύτερο διεθνή ρόλο.

Από την πλευρά του, ο συναλλακτικός Τραμπ δεν θα ενδιαφερθεί για την απόκλιση της Τουρκίας από τη Δύση, καθώς δεν θεωρεί τις ΗΠΑ γγγυτή του δυτικού κόσμου, και θα επιβραβεύσει τον Ερντογάν για επιλογές που ο ίδιος θαυμάζει, ανεξαρτήτως αρχών και αξιών. Εν ολίγοις με τον Τραμπ δεν θα υπάρχει υπόβαθρο ή πλαίσιο που να διέπει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, ή το Κυπριακό. Ωστόσο, είναι λογικό να περιμένουμε ότι οι σχέσεις αυτές θα επηρεαστούν από τις εξελίξεις στην Ουκρανία, στη Μέση Ανατολή, στα Βαλκά-

“
Από τα Βαλκάνια έως την Ανατολική Μεσόγειο, μια ενδεχόμενη κατάρρευση της διεθνούς τάξης

“
Υπό τον Τραμπ η Ουάσιγκτον πιθανόν να μην εμπλακεί σε μια αναζυγύρωση των διμερών

1. ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 21/07/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 21/07/2024

Σελίδα: 8

και των κανόνων που τη διέπουν θα υπονομεύσει τη σταθερότητα στην περιοχή, ενθαρρύνοντας τον αναθεωρητισμό της Τουρκίας και την παρέμβαση στην εσωτερική πολιτική αλλά και στις παλιές ή υπάρχουσες συγκρούσεις.

Ζούμε την προοπτική περαιτέρω πολιτικής βίας, τη συμμετοχή των ψηφοφόρων, την επίδραση των υποψηφίων τρίτων κομμάτων και μια ενδεχόμενη ανατροπή για τον υποψήφιο των Δημοκρατικών. Εστιάζουμε επίσης στα εκλογικά θέματα που μπορούν να καθορίσουν το αποτέλεσμα αυτών των εκλογών. Στη συνέχεια αξιολογούμε τις πιθανές συνέπειες για τον υπόλοιπο κόσμο, εξηγούμε την τάλαντευση των ΗΠΑ μεταξύ ρεαλισμού και διεθνισμού, αξιολογούμε τη δυναμική των διμερών σχέσεων Ελλάδας - ΗΠΑ και προτείνουμε μια πορεία δράσης για την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε να προετοιμαστούν για όλα τα ενδεχόμενα.

Το λάθος μήνυμα

Το γεωπολιτικό διακύβευμα των αμερικανικών εκλογών είναι ιδιαίτερα υψηλό για τη διατλαντική συμμαχία, καθώς υπάρχει ευρεία ανησυχία για το πώς μια αλλαγή στις αμερικανικές πολιτικές στο ζήτημα της Ουκρανίας μπορεί να οδηγήσει σε μια στρατηγική ήττα της Δύσης. Αυτό είναι βέβαιο ότι θα ενθαρρύνει τον αναθεωρητισμό και θα δώσει ώθηση σε αυταρχικούς ηγέτες σε όλο τον κόσμο. Εδώ ακριβώς εντοπίζουμε ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που μπορεί να προκαλέσει μια δεύτερη προεδρία του Ντόναλντ Τραμπ: τη διευκόλυνση, μέσω των ενεργειών ή της αδράνειας του, εκείνων που αμφισβητούν το παγκόσμιο status quo που διαμορφώθηκε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Πέρα από τον δηλωμένο θαυμασμό του Τραμπ για τους αυταρχικούς ηγέτες, η ατζέντα του «Πρώτα η Αμερική» μπορεί να προκαλέσει αναταραχές σε περιοχές όπου οι μεσαίες δυνάμεις επικεντρώνονται όλο και περισσότερο στην προώθηση των δικών τους στόχων.

Χωρίς τον ηγετικό ρόλο των ΗΠΑ ή αν αυτές δείξουν απο-

που τη διέπουν θα υπονομεύσει τη σταθερότητα στην περιοχή, ενθαρρύνοντας τον αναθεωρητισμό της Τουρκίας και την παρέμβαση της Ρωσίας στην εσωτερική πολιτική αλλά και στις παλιές ή υπάρχουσες συγκρούσεις. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η Ελλάδα εκτιμά τη συνεχιζόμενη αμερικανική δέσμευση: όχι μόνο για την ασφάλεια της διατλαντικής συμμαχίας, αλλά και για τη συμβολή στη σταθερότητα της περιοχής της και τον περιορισμό του τουρκικού αναθεωρητισμού.

Ωστόσο, οι απομονωτικές τάσεις αυξάνονται στις ΗΠΑ και αναμένεται να κυριαρχήσουν εάν επανεκλεγεί ο Τραμπ. Δεν είναι ακόμη ξεκάθαρο πώς – και εάν – η απόπειρα δολοφονίας εναντίον του θα επηρεάσει τη ρητορική και την πολιτική του σε μια ενδεχόμενη δεύτερη θητεία του, καθώς η αρχική, αν και αόριστη, αντίδρασή του ήταν η υποσχέση να «ενώσει» την Αμερική και τον κόσμο. Ωστόσο, ο Τραμπ μπορεί ακόμη να μειώσει τη συνεισφορά των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ και να αποσύρει στρατεύματα από την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή, επιταχύνοντας την αμερικανική υποχώρηση από την περιοχή μας. Οι επιπτώσεις τέτοιων αποφάσεων θα είναι δύσκολα διαχειρίσιμες για τους Ευρωπαίους συμμάχους των ΗΠΑ, οι οποίοι θα βρεθούν ανάμεσα σε συμπληγάδες: από τη μια πλευρά, η απομονωτική πολιτική των ΗΠΑ, και από την άλλη, μια απειλητική Ρωσία και μια αναδυόμενη Κίνα. Πράγματι, μια συναλλακτική Αμερική μπορεί να διχάσει την Ευρώπη, ειδικά καθώς κάθε ευρωπαϊκό έθνος έχει διαφορετική αντίληψη της ρωσικής απειλής ή διαφορετικά όρια αντίστασης στη φθηνότερη ενέργεια της Ρωσίας. Ορισμένοι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ, όπως η Ουγγαρία και η Τουρκία, έχουν στενές σχέσεις με τη Ρωσία, και η άνοδος των φιλορωσικών ακροδεξιών κομμάτων στην

γκρουσής με το ΝΑΤΟ. Σε μια εποχή που ο γαλλογερμανικός άξονας κλονίζεται, μια ισχυρή και συνεπής διατλαντική εταιρική σχέση καθίσταται απαραίτητη προϋπόθεση.

Ο «λογαριασμός»

Ο Τραμπ, όπως και ο υποψήφιος αντιπρόεδρος του Τζέι Ντι Βαυς, έχει ασκήσει κριτική στην υποστήριξη των ΗΠΑ προς την Ουκρανία, αλλά έχει υποσχεθεί να συνεχίσει να υποστηρίζει το Ισραήλ. Ο τερατισμός των δύο πολέμων, σχεδόν με οποιοδήποτε κόστος, θα είναι η γραμμή που θα χαράξει, διαφοροποιώντας τη δική του διακυβέρνηση από αυτή του Μπάιντεν. Οσον αφορά την Ουκρανία, η υποστήριξη των ΗΠΑ θα μειωθεί, καθώς ο Τραμπ είναι έτοιμος να ζητήσει από την Ευρώπη να αναλάβει μεγαλύτερο μέρος, αν όχι το σύνολο, του κόστους της άμυνας της. Σχετικά με το Ισραήλ, η άνευ όρων υποστήριξή του στην ακροδεξιά κυβέρνηση της χώρας θα υπονομεύσει τη λύση των δύο κρατών, η οποία αποτελεί μονόδρομο για διαρκή ειρήνη με τους Παλαιστίνιους.

Σε ένα επισφαλές γεωπολιτικό τοπίο, με την Ουκρανία να κάνει έδαφος και τη Μέση Ανατολή να βρίσκεται σε αναταραχή, μια δεύτερη θητεία του Μπάιντεν θα αφορούσε την παρακαταθήκη του. Η κυβέρνηση του θα επικεντρώσει στη διαφύλαξη της διατλαντικής συμμαχίας και στην παροχή βοήθειας στην Ουκρανία και στο Ισραήλ για να κερδίσουν τους αντίστοιχους πολέμους τους. Η αμερικανική υποστήριξη προς την Ουκρανία και το ΝΑΤΟ θα παραμείνει σταθερή. Ωστόσο, η πολιτική του Μπάιντεν για τη Γάζα και οι σχέσεις με την ισραηλινή κυβέρνηση θα δοκιμαστούν, καθώς θα πρέπει να σταθμίσουν το πολιτικό κόστος της υποστήριξης προς το Ισραήλ (που δεν θα είναι άνευ όρων), τόσο στο εσω-

την Τουρκία, προκύπτουν ευκαιρίες αλλά και κίνδυνοι, καθώς η τρέχουσα κατάσταση προσδίδει στις δύο χώρες υψηλότερη στρατηγική αξία, αν και για διαφορετικούς λόγους. Η Ελλάδα είναι ένας σταθερός και αξιόπιστος σύμμαχος, με αυξημένη γεωστρατηγική σημασία, σε μια αβέβαια και ασταθή γειτονιά. Από την πλευρά της, η Τουρκία έχει αποκτήσει φωνή και έχει αναπτύξει τον ρόλο της σε περιοχές αμερικανικού ενδιαφέροντος, όπως σε τμήματα της αφρικανικής ηπείρου, στον Καύκασο αλλά και στη Μέση Ανατολή, επιδιώκοντας να εξαργυρώσει τη στρατηγική της σημασία. Ελλάδα και Τουρκία παραμένουν σημαντικές για την υλοποίηση ενεργειακών έργων αμερικανικού ενδιαφέροντος, και επειδή τα έργα αυτά αφορούν εταιρείες, θα τύχουν και της προσοχής του Τραμπ. Επιπλέον, και οι δύο χώρες είναι ποιοι πελάτες της αμερικανικής βιομηχανίας όπλων, την οποία εκτιμά ο Τραμπ.

Η Ελλάδα έχει ενισχυθεί ως στρατηγικός σύμμαχος, όχι μόνο λόγω της θεωρούμενης προβλεψιμότητάς της, αλλά και λόγω των ενεργειών της που προσφέρουν λύσεις στις προκλήσεις ασφαλείας της περιοχής σύμφωνα με τα αμερικανικά συμφέροντα, όπως αναδεικνύεται από τη συμφωνία των Πρεσπών και την ανάδειξη της στρατηγικής σημασίας της Αλεξανδρούπολης. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι και οι δύο υποψήφιοι έχουν δείξει ενδιαφέρον για τη μείωση των εντάσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, οι εσωστρεφείς Ηνωμένες Πολιτείες μπορεί να είναι πολύ απασχολημένες για να βοηθήσουν στην αποφυγή μιας νέας κρίσης στο Αιγαίο. Ο Τραμπ μπορεί να μην αντιδράσει άμεσα σε μια τέτοια περίπτωση. Υπό τον Τραμπ η Ουάσινγκτον πιθανόν να μην εμπλακεί σε μια αναωπύρωση των διμερών εντάσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, εκτός εάν η κατάσταση κλιμακωθεί σε

για και στη Βόρεια Αφρική. Και οπωσδήποτε το φιλοισραηλινό λόμπι, με το οποίο βρίσκεται κοντά ο Τραμπ, στην παρούσα φάση είναι έντονα ενοχλημένο με τον Ερντογάν. Σημειώνεται πάντως πως επί Τραμπ, εν προκειμένου το σχήμα 3+1 ανάμεσα σε Ελλάδα, Κύπρο και Ισραήλ, ενέκριναν το EastMed Act, προώθησαν τις Συμφωνίες του Αβραάμ για τη σταθεροποίηση της Μέσης Ανατολής, απέδωσαν στην Ελλάδα τον ρόλο του frontier state και στήριξαν ενεργειακά σχέδια στα οποία εμπλεκόμαστε.

Οσον αφορά πιθανή εκλογή ενός νεότερου υποψηφίου των Δημοκρατικών, σε περίπτωση που ο Μπάιντεν συμφωνήσει να αποχωρήσει από την κούρσα, υπάρχει η πεποίθηση ότι αυτός θα προωθήσει μια πιο έμπρακτη αμερικανική εμπλοκή στο εξωτερικό, σε μια κρίσιμη στιγμή για τη μεταπολεμική διεθνή τάξη. Αυτό θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο στο αταξένιο μέγιστο του κόσμου στο οποίο βρισκόμαστε, καθώς ο πόλεμος στη Γάζα απειλεί να επεκταθεί στον Λίβανο και να υπονομεύσει τη σταθερότητα στην περιοχή αυτή, η Ρωσία φαίνεται πως αξιοποιεί τα ρήγματα και τη ρευστοποίηση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και η Τουρκία δεν έχει εγκαταλείψει τις αναθεωρητικές της βλέψεις, μεταξύ άλλων και στην Κύπρο. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, πέρα από τους δεσμούς που έχουν με την ελληνοαμερικανική κοινότητα τόσο ο νυν όσο και ο τώως πρόεδρος, το ίδιο ισχύει και για την πιθανή εναλλακτική υποψήφια των Δημοκρατικών, την αντιπρόεδρο Κάμαλα Χάρις.

Η κ. Κατερίνα Σίκκου είναι Nonresident Senior Fellow στο Atlantic Council και ερευνητήρα εξωτερικού στο ENIAMEPI.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

εντάσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, εκτός εάν η κατάσταση κλιμακωθεί σε τέτοια κρίση που ο Λευκός Οίκος θα πρέπει να παρέμβει για να μην υπάρξει πολεμική σύρραξη στην περιοχή. Ως εκ τούτου είναι ιδιαίτερα σημαντική να υπάρχουν άμεσες γραμμές επικοινωνίας με τον πρόεδρο των ΗΠΑ.